

2011-06-10

Dnr 50-327/2011

Miljödepartementet
Rättssekretariatet
Att. Åsa Marklund Andersson
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Miljödepartementets remiss gällande förslag om ändringar i artskyddsförordningen (2007:845) (Dnr M2011/1674/R)

Miljödepartementet önskar synpunkter på innehållet i det förslag som Naturvårdsverket har tagit fram gällande ändringar i Artskyddsförordningen (2007:845), som bland annat innehåller förtydliganden och ändringar i förordningen, vilka syftar till att underlätta den praktiska tillämpningen. Förslaget innebär också införande, respektive upphävande, av fridlysningen för ett antal arter och en rätt för Naturvårdsverket att överklaga länsstyrelsernas beslut om undantag från fridlysningsbestämmelser. Naturhistoriska riksmuseet har fått förslaget på remiss och avger här sitt yttrande.

Naturhistoriska riksmuseets yttrande

Naturhistoriska riksmuseet har granskat förslaget till ändringar i artskyddsförordningen (2007:845). Vår bedömning efter denna genomgång är att dokumentet dels innehåller en rad förslag som syftar till förtydliganden och ett antal korrigeringar av fel i förordningen, dels även innehåller förslag som innebär en betydande försvagning av förordningen som skyddsinstrument.

Naturhistoriska riksmuseets främsta invändning är att översynen av Artskyddsförordningen bör invänta och samordnas med Skogsstyrelsens översyn av artskyddsfrågor inkl. SVL 30 §, en översyn som är planerad till hösten 2011. Den bristande samordningen mellan dessa lagrum behöver likaså ses över.

En ytterligare generell kommentar är att förslaget är alltför fokuserat på arter som är skyddade i Art- och habitatdirektivet. Artskyddsförordningen bör också inrymma nationella skyddsbehov.

Förslag 1. Det är viktigt att distinktionen mellan de två grupperna av paragrafer tydliggörs. Förtydligandet tillstyrks

Förslag 2. Ordet ”skada” bör ersättas med ”försämra” i 4 § 4 punkten. Förslaget tillstyrks

Förslag 3. Förslaget att anpassa texten i Artskyddsförordningen 4 § till Fågeldirektivet och lyfta ur fåglarna till en egen paragraf 4a §, med reducerat omfång, innebär en avsevärd försvagning av möjligheterna att skydda livsviktiga områden för fåglar i Sverige. Naturhistoriska riksmuseet vill anföra följande synpunkter.

Först en kommentar till punkten 3: enligt nuvarande lydelse i denna punkt är det förbjudet att (citrat) ”*avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen*”. I förslaget till ny lydelse är det förbjudet att (citrat) ”*avsiktligt förstöra eller skada fåglars bon eller ägg eller bortföra deras bon*”. Museet anser att den nya lydelsen är bättre i avseendet att den även inkluderar förbud mot att förstöra bon. Att paragrafen inte uttalar förbud mot att bortföra ägg får antas bero på att detta regleras med annan lagstiftning (JL) men det uppstår ett pedagogiskt problem med att ägg inte nämns här. Det kan samtidigt finnas ett praktiskt problem med att all insamling av ägg för vetenskapliga ändamål skulle kräva dispens från Artskyddsförordningen, men all sådan insamling är redan tillståndspliktig. Om ägg kan inkluderas kan den nya formuleringen förenklas till ”*avsiktligt förstöra, skada eller bortföra fåglars ägg eller bon.*”

Med nuvarande lydelse i 4 §, som omfattar alla vilda fåglar, tillsammans med andra djurarter som specificeras, är det enligt punkten 4 förbjudet att (citrat) ”*skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser*”. I förslaget till ny lydelse under en ny paragraf 4a § är denna punkt helt borttagen. Detta innebär att Naturvårdsverket föreslår att skyddet för fortplantningsområden och viloplatser, som omfattar nästan alla groddjur, kräddjur och däggdjur, skulle slopas för alla fåglar.

Skälet till det framlagda förslaget är att (citrat) ”*de areella näringarna (kan) få stora problem om de utan ersättning tvingas avstå från att t ex avverka skog för att inte skada fåglars viloplatser fortplantningsområden. Eftersom bestämmelsen gäller alla fåglars viloplatser och fortplantningsområden blir regeln i praktiken orimlig.*” Naturhistoriska riksmuseet instämmer i att omfattningen av det intrång som detta skulle innebära om bestämmelsen tillämpades fullt ut för alla arter skulle bli orimlig. För flera fågelarter är dock en fortsatt möjlighet att med stöd av Artskyddsförordningen förbjuda exploatering av fortplantningsbiotoper mycket angeläget. Exempel på detta är flera rovfågelarter med utpräglat traditionellt utnyttjande av samma fortplantningsområden under lång tid (sekelperspektiv). Sådana häckningsplatser måste kunna skyddas från att spolieras av olika former av exploatering. Problemen kring ett långsiktigt bevarande av fortplantningsområden är en av huvudpunkterna i det åtgärdsprogram för

2011-06-10

Dnr 50-327/2011

havsörn som fastställdes av Naturvårdsverket 2009, och i motsvarande program för kungsörn som står inför fastställelse under året.

I remisshandlingarnas Bilaga 1 lämnas ytterligare bakgrund till det aktuella Förslag 3. Som påpekas i Bilaga 1 anger EU-direktiven de minimikrav som gäller inom unionen, medan Artskyddsförordningen utgör en del i den svenska lagstiftningen och det står fritt för Sverige att utforma bestämmelserna i denna striktare. Samtidigt framhålls att flera remissinstanser pekat på att skyddet i Artskyddsförordningen går längre än vad Fågeldirektivet kräver. Detta behöver dock inte leda till att man, som i det föreliggande förslaget, helt slopar möjligheterna att med stöd av Artskyddsförordningen skydda fortplantningsområden för alla fågelarter. Som påpekas i Bilaga 1 skulle en ändring av 4 § 4 punkten i förordningen till att inte gälla fåglar innebära att t ex spelplatser för tjäder skulle behöva skyddas på annat sätt för att fågeldirektivet ska uppfyllas. Detta gäller i lika hög grad för våra stora rovfåglar. Exemplet med tjäder avser här troligen i första hand skogsbruk – på sid 6 sägs att (citat) ”om fåglarna inte längre omfattas av denna paragraf behöver skyddet av t ex spelplatser i stället regleras tydligare i 30 § skogsvårdslagen, med möjlighet till sanktioner om inte reglerna följs.” Det är i och för sig angeläget att skyddsföreskrifterna i 30 § skogsvårdslagen stärks och möjlighet till sanktioner snarast införs där. Möjligheterna att kunna skydda livsviktiga fortplantningsområden för fåglar handlar dock inte alls bara om skogsbruk.

Artskyddsförordningen är det övergripande instrumentet för artskydd i Sverige. Det förefaller orimligt att ett skyddsinstrument som gäller för flertalet landlevande ryggradsdjur i övrigt inte skulle omfatta några fågelarter alls när det gäller en så avgörande fråga som skyddet av fortplantningsområden.

Naturhistoriska riksmuseet avstyrker förslaget att 4 § punkt 4 avskaffas för fåglar och yrkar i stället att ett antal skyddskrävande fågelarter som ska omfattas markeras på samma sätt som sker för övriga ryggradsdjur i förordningens bilaga 1. Vilka arter som behöver omfattas behöver utredas enskilt i samråd mellan berörda myndigheter och intresseorganisationer.

Förslag rörande 13 §: Det är bra att alla fridlysta mossarter nu föreslås behandlas på samma sätt.

Förslag 12. Det är angeläget att Naturvårdsverkets övergripande ansvar för Artskyddsförordningen stärks. Förslaget tillstyrks, men med tillägg att de *akvatiska* arter som berörs av Artskyddsförordningen säkerligen kommer att hamna inom den nya Havs- och vattenmyndighetens (HaV)

ansvarsområde, vilket innebär att även denna myndighet behöver ges överklaganderätt.

Övriga synpunkter: I bilaga 2a förespråkas en namnändring av cypresslumner från *Lycopodium complanatum* ssp. *chamaecyparissus* till "det moderna namnet *Diphasiastrum tristachyum*". Skälet anges vara att "det moderna namnet kommer att stå sig och *Lycopodium* inte återkomma".

Detta stämmer dock inte. I en aktuell lista över världens kärnkryptogamer (Christenhusz m.fl. 2011), som sammanfattar forskningsläget och avser att vara normerande, urskiljs inte släktet *Diphasiastrum*. Det utgör visserligen en naturlig (monofyletisk) grupp, men om den separeras kommer resten av *Lycopodium* att bli en onaturlig (parafyletisk) grupp. Detta har länge stått klart från morfologiska karaktärer (Øllgaard 1987), och har nu visats även i molekylära studier (Wikström & Kenrick 2000, Aagard m.fl. 2009). *Lycopodium* inklusive *Diphasiastrum* har heller inte särskilt många arter (totalt ett 50-tal), så översiktligheten går inte förlorad genom att *Diphasiastrum* försvinner.

Däremot kan det finnas skäl att uppvärdera cypresslummern från underart till art. Dess namn inom *Lycopodium* blir *Lycopodium tristachyum*, vilket alltså är det namn som bör användas.

Vem som beslutat

I detta ärende har överintendent Jan Olov Westerberg beslutat efter föredragning av Thomas Lyrholm, forskningshandläggare. I den slutliga beredningen har även Björn Helander, 1:e intendent, Stefan Lundberg, naturvårdsintendent, Lars Hedenäs, 1:e intendent och Thomas Karlsson, intendent, deltagit.

Jan Olov Westerberg

Thomas Lyrholm